Õiguskantsler

Teie nr

Meie 30.12.2025 nr 7-4/251285/2509374

Austatud [ ]

Pöördusite õiguskantsleri poole enda kodakondsust ja õppimist puudutavate küsimustega. Teie ema oli Venemaa Föderatsiooni kodanik, kuid ta ei vormistanud Teile Venemaa kodakondsust, kui olite alaealine. Politsei- ja Piirivalveamet (PPA) teatas Teile, et peate endale vormistama Venemaa kodakondsuse ning seejärel sellest loobuma, vastasel juhul algatatakse menetlus, millega võetakse Teilt Eesti kodakondsus ära.

Meil on hea meel teatada, et selles küsimuses muudetakse praktikat. Puudub alus Teilt Eesti kodakondsuse äravõtmiseks ning Teil ei ole vaja pöörduda Eesti kodakondsuse säilitamiseks Venemaa Föderatsiooni Suursaatkonda.

Kodakondsuse seaduse (KodS) § 1 lõikes 2 on sätestatud, et Eesti kodanik ei või olla samal ajal mõne muu riigi kodakondsuses, arvestades sama seaduse §-s 3 sätestatud erisusi. Inimene, kes saab alaealisena nii Eesti kui ka mõne muu riigi kodakondsuse, peab pärast 18-aastaseks saamist kolme aasta jooksul loobuma kas Eesti või mõne muu riigi kodakondsusest (KodS § 3 lg 1).

Iga riik määratleb ise, kes on tema kodanikud. Rahvusvahelise õiguse järgi peab inimese kodakondsuse tunnustamiseks teiste riikide poolt olema riigi ja inimese vahel tõeline side (*genuine link*).[1]

Alles kodakondsuse vormistamise käigus tuvastab riik, kas inimesel on tõepoolest õigus selle riigi kodakondsuse. Kui laps sünnib välisriigis, ei pruugi see riik sellest inimesest ja tema võimalikust õigusest kodakondsusele teadlikki olla. Kui inimene ei ole oma kodakondsust vormistanud, ei saa ta kasutada selle riigi kodakondsusega kaasnevaid õigusi ning tal ei ole ka kohustusi selle riigi ees. Niisiis ei ole inimese ja riigi vahel tegelikku kodakondsussuhet, kui kodakondsust ei ole õiguslikult vormistatud. Samuti ei esine sellises olukorras kodakondsuse äravõtmiseks ühtegi olulist avalikku huvi, mida on peetud silmas topeltkodakondsuse keelamisel.

Eesti põhiseadus kaitseb inimest riigivõimu meelevaldse ja ebamõistliku kohtlemise eest (põhiseaduse §-d 10, 11, 13 ja 14). Ka kodakondsuse äravõtmine ei tohi olla meelevaldne.[2] Meelevaldne ja ebamõistlik on nõuda, et täisealine inimene peab Eesti kodakondsuse säilitamiseks vormistama endale välisriigi kodakondsuse ainuüksi selleks, et sellest loobuda.

[1] International Court of Justice, Nottebohm (Liechtenstein v. Guatemala), 06.04.1955, Second Phase, lk 23.
[2] ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni art 15 lg 2; EIKo 76136/12, Ramadan *vs.* Malta, 21.06.2016, p 85.

Lisaks peab PPA järgima proportsionaalsuse põhimõtet ning hindama konkreetse inimese olukorda, kui inimene kaotaks kodakondsuse äravõtmise tulemusena Euroopa Liidu kodakondsuse ja sellega seotud õigused.[3] See kohustus tuleneb vahetult Euroopa Liidu õigusest.

Ka Siseministeerium nõustus, et on ebamõistlik nõuda naturalisatsiooni korras alaealisena Eesti kodakondsuse saanud inimeselt, et ta vormistaks endale välisriigi kodakondsuse ainuüksi selleks, et sellest loobuda. Minister saatis 19.12.2025 PPA-le kirja, millega palus peatada sellistel juhtudel Eesti kodakondsuse äravõtmise menetlused.

Samuti ei olnud alust Teid kodakondsusega seonduva vaidluse tõttu eksmatrikuleerida. PPA peadirektor on ka kinnitanud, et kodakondsuse küsimus ei takista Teil Sisekaitseakadeemias õppimist, õppepraktika läbimist ega politseiteenistusse asumist, kui siiski õpinguid jätkate.

Täname, et meile enda murest teada andsite. Väga kahju, et see olukord on põhjustanud Teile üleelamisi. Saavutatud muudatus aitab ka teisi sarnases olukorras olevaid inimesi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristiina Albi 693 8404
Kristiina.Albi@oiguskantsler.ee

[3] Vt EKo C-135/08, Janko Rottmann *vs*. Freistaat Bayern, 02.03.2010, punktid 55−59; EKo C-221/17, Tjebbes jt *vs.* Minister van Buitenlandse Zaken, 12.03.2019, p 40; EKo C-684/22-C-686/22, 25.04.2024, p 36 jj.